Verslag Deskundigengroep Dierziekten risicobeoordeling HPAI 25 augustus 2022

Aanwezig: Arjan Stegeman (voorzitter), Erik van Geloof, Francisca Velkers, Wendy Wolters, Armin Elbers, Roy Slaterus, Mart de Jong, Ron Fouchier, Teun Fabri, Nancy Beerens, Roxani Rijneveld

---

Inleiding

De vorige bijeenkomst van deskundigen is geweest op 2 augustus. Sinds die tijd is het niet rustig gebleven. Er zijn zes besmettingen met hoogpathogene aviaire influenza virus (HPAI) type H5N1 geweest:

- Legbedrijf Lunteren (13.08)
- Leg annex opfoklegbedrijf Schore (15.08)
- Vleeskuikengrootouderdierbedrijf Maurik (17.08)
- Kinderboerderij Vlaardingen (17.08)
- Vleeseendenouderdierbedrijf (17.08) Lunteren
- Hobbyhouder (23.08) Abbekerk
- Kinderboerderij (25.08) Spijkenisse
- Hobbyhouder (27.08) Ter Aar

Zie voor actuele beperkingsgebieden de dierziekteviewer:
https://data.rvo.nl/dierziektenviewer/index.html

LNV heeft een aantal vragen opgesteld die worden voorgelegd aan de deskundigengroep dierziekten. Kunt u de antwoorden toelichten en in de beantwoording van de vragen onderscheid maken tussen de inschatting van de kans en de onzekerheid die bestaat in deze inschatting?

Vragen

1. *Hoe duidt u de huidige HPAI situatie in Nederland?*
   a. *bij gehouden vogels*
   b. *bij wilde vogels*

Reactie
Met betrekking tot de 2 gevallen in Lunteren blijkt uit de sequentieanalyse dat de virussen aan elkaar verwant zijn maar geen verwantschap hebben met de uitbraken in deze regio eerder dit jaar. Het is niet te zeggen of dit tussenbedrijftransmissie betekent of dat er besmetting heeft plaatsgevonden door een gezamenlijke bron buiten de pluimveebedrijven.
Rondom de recent besmette bedrijven in Maurik en Schore, maar ook bij het merendeel van de eerdere gevallen, werden veel risicofactoren voor besmetting met vogelgriep in het omringende landschap geïdentificeerd. Er waren veel watervogels in de omgeving aanwezig en ook veel grasland. Rondom het bedrijf in Schore was kortgeleden tarwe geoogst waar wilde eenden op af gekomen waren om te foerageren. In de buurt van het bedrijf in Schore is onlangs natte natuur aangelegd waar ganzen en andere watervogels op af komen. Op zeer korte afstand (recht tegenover) van het bedrijf is een brede vaart waar veel watervogels zoals eenden, meerkoeten en waterhoen te vinden zijn. Ook bij bedrijven die in gebieden liggen die op het eerste gezicht niet waterrijk zijn, kunnen redelijk veel wilde watervogels aanwezig zijn. In Nederland zijn immers lokaal op veel plekken vaak veel waterpartijen, zoals sloten of 'natte natuur' te vinden die aantrekkelijk zijn voor watervogels en andere risicovogels.

Op het bedrijf in Maurik golden zeer strikte hygiëneprotocollen zoals gebruikelijk is bij het houden van grootouderdieren. Bij dit bedrijf werden tegen het vogelwerend grofmazige gaas in de luchtinlaten wat veren van wilde vogels gevonden. Ook in de luchtinlaten van eerder besmette bedrijven was vaak stof, spinrag, veren (in veel gevallen waarschijnlijk van het gehouden koppel) en andere bevuiling te vinden.

In wilde vogels lijkt de fractie positief gevonden vogels ten aanzien van vorige beoordeling gelijk gebleven. In juli zijn 130 vogels ingestuurd en in augustus 135. Van augustus is nog niet alles getest maar de verwachting is dat nog steeds ongeveer 40% van alle ingezonden vogels positief test voor H5N1. De vogels worden verspreid door Nederland gevonden, langs de kust maar ook meer in het binnenland. Ook de soorten vogels die ingestuurd worden zijn divers, onder andere: eenden, zwanen, ganzen een lepelaar en een raaf. Dit geeft geen volledig beeld van de totale aantallen omdat niet alles wordt ingestuurd. Bij onderzoek onder levende (gezond ogende) wilde vogels, uitgevoerd in de maanden juni, juli en augustus 2022 zijn bij +/- 4000 geteste vogels geen HPAI positieve gevallen vastgesteld. Positieve gevallen werden alleen vastgesteld bij dode of zieke vogels die ingezonden zijn vanwege verdenking van vogelgriep. De prevalentie in levende vogels lijkt dus laag. In de VS en Canada zijn vergelijkbare problemen onder wilde vogels, daar heeft HPAI ook zeehonden en andere carnivore zoogdieren besmet. Het is nog niet duidelijk of het daar ook onderling tussen zeehonden verspreidt, iets wat eerder met een LPAI virus onder zeehonden mogelijk bleek.

In het veld worden nog steeds veel dode wilde vogels gezien, maar ook andere doodsoorzaken zoals botulisme kunnen daaraan ten grondslag liggen. Met name valt op dat er toenemende sterfte lijkt te zijn onder zilvermeeuwen en bergeenden.

Veel juveniele wilde vogels zijn inmiddels uitgevlogen. Ook is inmiddels de najaarstrek van vogels van en naar Nederland weer begonnen. Op dit moment komen onder andere vogels naar Nederland die zich dicht langs de kust en op het wad bevinden zoals steltlopers. Echter ook diverse andere soorten zullen binnenkort weer richting Nederland trekken; ganzen vooral in oktober. Het aantal wilde vogels, afkomstig uit andere landen die mogelijk gevoelig zijn voor het hier circulerende type en/of mogelijk dragers van (andere typen) vogelgriepvirus, zal de komende tijd dus weer toenemen.

Er is geen wijziging geweest in de ophokplicht in de verschillende regio's, sinds de vorige bijeenkomst op 2 augustus. De uitbraak in Maurik was in regio 13 waar de ophokplicht niet meer gold. Deze is na de uitbraak daar niet voor de hele regio 13 opnieuw ingesteld; uiteraard wel in de beperkingszone rond de uitbraak.

2. *Kunt u voor de 20 regio's in Nederland aangeven of de kans op een besmetting is veranderd ten opzichte van de eerder ingeschatte kans (de kans op besmetting als de ophokplicht van toepassing is en de kans op besmetting als deze niet van toepassing is)?*
   a. *in de regio's waar de ophokplicht al is opgeheven (zie hierboven)*
   b. *in de regio's waar de uitbraken zijn geweest (10 (Lunteren), 12 (Vlaardingen), 13 (Maurik), 15 (Schore))*
   c. *in regio's waar de ophokplicht nu van toepassing is*

Reactie
Op dit moment is er geen aanleiding om de risico-inschatting ten aanzien van zowel de regio's waar de ophokplicht is ingetrokken, als de andere regio's, aan te passen. De situatie in wilde vogels is vergelijkbaar met drie weken geleden en de uitbraken op bedrijven zijn in lijn met het risico zoals dat aangegeven is voor die regio's met de onzekerheid die daarbij aangegeven is. De komende weken zal het risico wel weer gaan toenemen. De najaarstrek is begonnen. Verplaatsingen van vogels nemen toe (zomergasten vertrekken en wintergasten arriveren) en in totaal zullen de aantallen vogels vanaf nu weer gaan toenemen, met in oktober de grootste toename. Het is onzeker op welke wijze dit de epidemie zal beïnvloeden.
Het is niet te verwachten dat het merendeel van de wilde watervogels in Nederland immuniteit heeft tegen het virus dat op dit moment circuleert en het is ook niet te verwachten dat de vogels die hier naar toe trekken al in grote mate immuniteit zullen hebben. Dat maakt het mogelijk dat de huidige virusvariant weer verder gaat circuleren onder wilde vogels. Net zoals we in de afgelopen jaren hebben gezien is het echter ook goed mogelijk dat met de najaarstrek een nieuwe variant van HPAI virus naar Nederland komt die zal gaan spreiden binnen de watervogelpopulatie. Tot slot hebben we afgelopen maanden gezien dat het virus van de ene vogelsoort over lijkt te gaan op de

andere. Dit maakt het onvoorspelbaar in welke soort vogels het virus op welk moment circuleert of kan gaan circuleren. Bij elkaar maakt dit waarschijnlijk dat het risico in de komende periode gaat toenemen en daarmee de kans op insleep op pluimveebedrijven, maar de mate waarin deze kans zal toenemen kent grote onzekerheid. Samenvattend is het risico voor de regio's op dit moment gelijk aan de vorige risicobeoordeling, maar is de onzekerheid verder toegenomen.

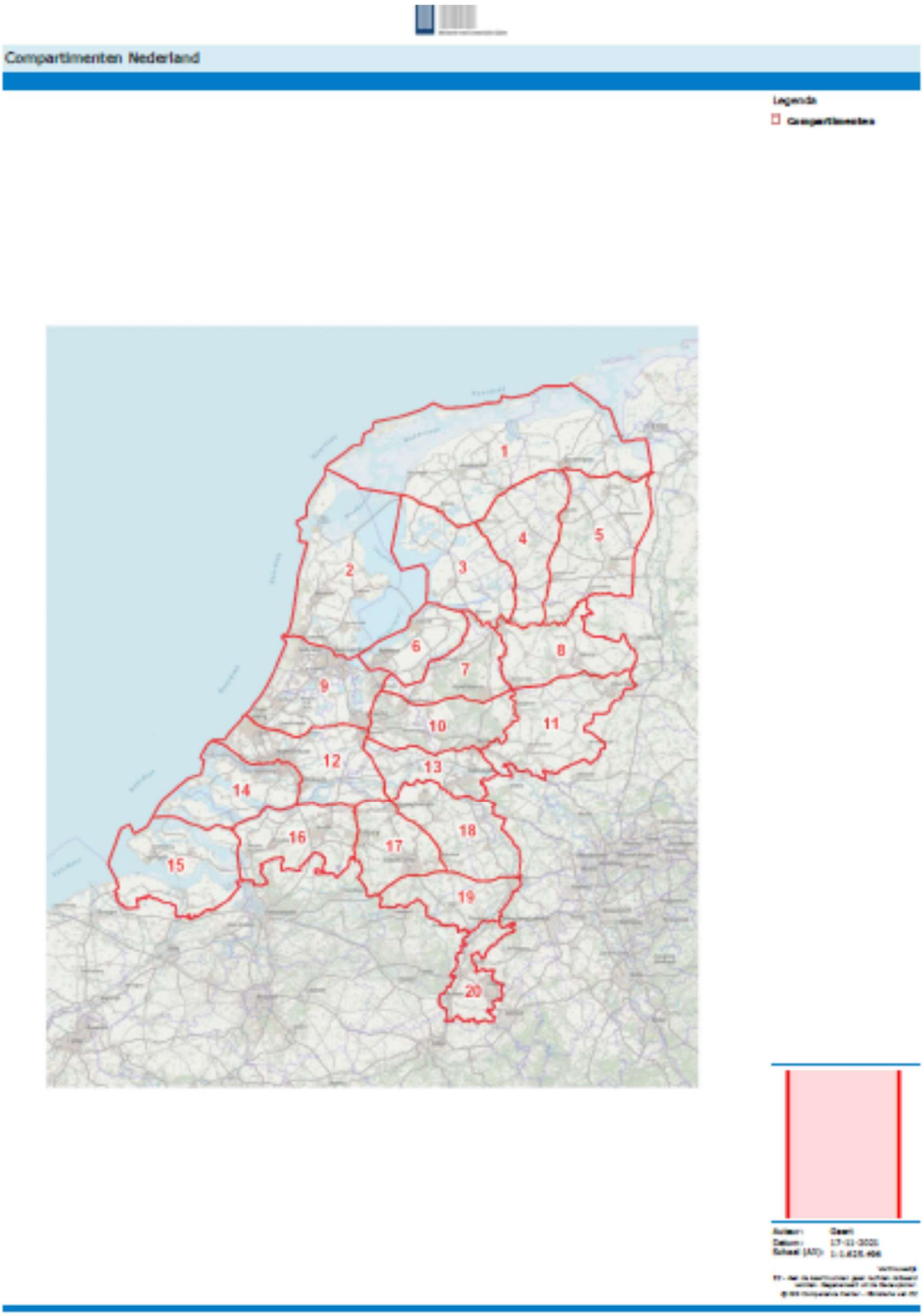
3. Welke additionele maatregelen zijn denkbaar om de kans op besmetting verder te verkleinen?

Reactie

Een goede bioveiligheid blijft het allerbelangrijkst. Het virus ontstaat niet in de stal, maar komt van buiten de stal in. Het beperken van de binnenkomst van mogelijk besmet materiaal uit de omgeving (dat zich op grassprietjes, opgedroogd baggerslib, veertjes, pollen, opgedroogde mest, maar mogelijk ook op insecten en muizen/ratten kan bevinden) moet op alle mogelijke manieren beperkt worden. Hieronder enkele voorbeelden van preventieve maatregelen:

- Het is nu een goed moment om de jaarlijkse biosecurity check op bedrijfsniveau uit te voeren. Het blijft ook belangrijk om hygiëneprotocollen zo goed mogelijk te volgen en het bezoekersverbod na te leven en zo min mogelijk mensen op het erf en in de stal toe te laten.
- Mede in verband met de verminderde beschikbaarheid van voedsel in de omgeving van de stal (en in tijde van droogte ook de beschikbaarheid van water) is een verplaatsing van ongedierte (ratten en muizen) richting de pluimveestal zeer reëel. Extra aandacht voor ongedierte signalering en bestrijding is van belang. En plan met betrekking tot plaagdierbestrijding op het bedrijf kan hier aan bijdragen.
- Extra aandacht voor het afschermen van de luchtinlaten is wenselijk, zowel in de nok, als aan de zijwanden van de stal of via warmtewisselaar systemen. Een gericht advies is stalsysteem afhankelijk en specifieke kennis vanuit onderzoeken is slechts beperkt aanwezig. Luchtinlaten moeten in ieder geval niet tijdens de ronde schoongemaakt worden, daarbij kan vuil juist in de stal geblazen worden. Beter is het om te kijken naar manieren (waaronder windbreekgaas, smoorkleppen, filtering bij warmtewisselaar etc.) om binnenkomst van materiaal van buiten naar binnen te beperken zonder dat dit de luchtverversing teveel beperkt. Mechanische barrières zoals windbreekgaas kunnen grove deeltjes tegen houden en hiermee mogelijk risico verlagend zijn, maar het is nog onvoldoende duidelijk welke invloed dat heeft op de kans voor een bedrijf om besmet te raken.
- Tot slot kan mogelijk rekening gehouden worden met activiteiten van maaien, oogsten en baggeren van sloten of andere watergangen rondom het bedrijf. Dergelijke activiteiten trekken wilde vogels aan en hiermee komen mogelijk ook besmette deeltjes in de lucht. Bekijk mogelijkheden om ventilatie aan te passen aan die momenten in goed overleg met de omliggende perceeleigenaren en waterschappen die het landschap en de sloten beheren of probeer dergelijke werkzaamheden uit te laten voeren tijdens een leegstandperiode.
- Geadviseerd wordt richting de sector duidelijk te communiceren welke stappen ondernomen worden om te onderzoeken of en zo ja hoe vaccinatie kan worden ingezet bij de preventie van vogelgriep.

De 20 regio’s in Nederland

Regio’s met en zonder (groen) ophokplicht.
2 augustus 2022

